

Seyahat Acentesi Çalışanlarının Nomofobi Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma (A Study on Determining Nomophobia Levels of Travel Agency Employees)

* Atınç OLCAY^a

Mehmet ESEN^b

^a Gaziantep Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Meslek Yüksekokulu, Gaziantep- Türkiye
(olcay@gantep.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0003-0407-5467>

^b Gaziantep Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Meslek Yüksekokulu, Gaziantep- Türkiye
(mehmetesen779@gmail.com) <https://orcid.org/0000-0003-3298-5142>

MAKALE GEÇMİŞİ

Gönderim Tarihi:

05.11.2020

Kabul Tarihi:

09.02.2021

Anahtar Kelimeler:

Nomofobi
Akıllı Telefon
Seyahat Acentesi
Gaziantep

ÖZ

Bu araştırma, Gaziantep ilinde bulunan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, 198 seyahat acentesi çalışanına anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin genel olarak orta ve yükseğe yakın düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çalışanların nomofobi düzeylerinde faktörler ve bazı demografik değişkenler itibarıyla de anlamlı bir farklılaşma olduğu da görülmüştür.

ABSTRACT

Keywords:

Nomophobia
Smart Phone
Travel Agency
Gaziantep

This research was carried out to determine the nomophobia levels of travel agency employees in Gaziantep. In this study in which quantitative research method was used, a questionnaire was applied to 198 travel agency employees. As a result of the research, it has been determined that the nomophobia levels of travel agency employees are generally above normal. However, it has been statistically revealed that there is a difference in the nomophobia levels of the employees according to the factors and some demographic variables.

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi

**Sorumlu Yazar:* Atınç OLCAY

E posta: olcay@gantep.edu.tr

Makalenin Künyesi: Olcay, A. & Esen, M. (2021). Seyahat Acentesi Çalışanlarının Nomofobi Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi, 24 (1), 72-98.

1. GİRİŞ

Son yıllarda iletişim, internet ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler doğrultusunda akıllı telefonlar çok fazla kullanılmaya başlanmıştır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde akıllı cep telefonu kullanım oranları artmaktadır (Erdem vd., 2016: 924). İnternet, insanların hayatına girmekle iş ve özel yaşamda büyük değişikliklere neden olmuş ve hayatın önemli bir parçası haline gelmiştir. Ancak akıllı telefonların insanlar, gruplar ve toplumlar üzerindeki davranışları, alışkanlıkları, kişilikleri ve ilişkileri değiştiren sosyal ve psikolojik etkilerinin de olması kaçınılmaz bir gerçektir (Erdem vd., 2017: 2; Burucuoğlu, 2017: 482).

2019 yılı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) verilerine göre Türkiye'de yaklaşık 81 milyon mobil abone bulunmaktadır. Akıllı telefon bağımlılığı teknolojik bağımlılık çerçevesinde incelenmektedir. Ancak akıllı telefon bağımlılığının, internet, sosyal medya, bilgisayar oyunları gibi tam olarak tanımlanmış bir kavram olmadığı görülmektedir. İnsanların akıllı telefonlarını günlük yaşamlarının her anında yanlarında taşıyabiliyor olmaları, akıllı telefon bağımlılığı riskini daha da artırmaktadır. Özellikle genç kuşak arasında yoğun bir şekilde kullanılıyor olması, konunun önemini daha da arttırmaktadır. Üniversite ve lise düzeyinde eğitim alan öğrenciler üzerinde yapılan bir takım araştırmalar akıllı telefon kullanımının dikkate alınması ve üzerinde durulması gereken bir düzeyde olduğunu göstermektedir (Fidan, 2016: 438-439).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsanlar artık bilgisayarlarla yapabildikleri her şeyi genel olarak akıllı telefonlar sayesinde de yapabilmektedirler. Akıllı telefonlar iletişim sağlamanın yanı sıra, internette gezinmek, sosyal ağlara bağlanmak, fotoğraf ve/veya video çekmek, alışveriş yapmak, navigasyon kullanmak, oyun oynamak gibi bir çok farklı amaçlar için kullanılmaktadır (Sırakaya, 2018: 714; Karaaslan ve Budak, 2012: 4549; Lepp vd., 2013: 343; Kuyucu, 2017: 331; Erdem vd., 2016: 924; Minaz ve Bozkurt, 2017: 269; Gezgin vd., 2018: 359; Yıldırım ve Correia, 2015: 130; Pistilli vd., 2016: 247; Gezgin vd., 2016: 87).

Yaşamın vazgeçilmezlerinden biri olan akıllı telefonlar, arama ve mesaj kontrolü yapılabilen, sosyal medya ile vakit geçirilebilen, e-mail kontrolleri sayesinde iş hayatını kolaylaştıran ve istenilen her an internete girilebilen bir araç haline gelmiştir. Cep telefonlarını bugün iki kategoriye ayırmak mümkündür. Bunlardan ilki sadece SMS ve telefon görüşmesi yapabilen

cihazlar, ikincisi ise bilgisayar gibi işlevler sağlayan işletim sistemli akıllı cihazlardır. Son yıllarda akıllı telefonlar SMS, GPS, Wi-Fi, 3G, 4G, 4,5G, 5G ve Bluetooth gibi gelişmiş bağlantı seçenekleri ile insan hayatını büyük oranda kolaylaştırmaktadır (Minaz ve Bozkurt, 2017: 269).

Akıllı telefon kullanımının faydalı yönleri olmakla birlikte yanlış ve bilinçsiz kullanılmasından dolayı zararlı yönleri de söz konusu olmaktadır. Yanlış akıllı telefon kullanımı özellikle gençleri hızla olumsuz etkilemeye devam etmektedir (King vd., 2013: 140; Yıldırım ve Correia: 2015: 131). Aşırı akıllı telefon kullanımı insan vücudunda bir takım psikolojik, fiziksel rahatsızlıklar meydana getirmektedir. Söz konusu rahatsızlıkların ortadan kaldırılması veya en aza indirilebilmesi ve günlük yaşamın stresinden uzaklaşılabilmesi amacıyla doğa turizmi, spor turizmi, yayla turizmi, kırsal turizm, çiftlik turizmi gibi teknolojiye uzak turizm etkinlikleri insanların hizmetine sunulmalıdır (Sunar vd., 2018: 331; Mert ve Akın, 2018: 36).

Modern bir rahatsızlık olarak görülen nomofobi kavramı, insanların akıllı cep telefonlarından uzak kaldıkları zamanlarda hissettikleri endişe ve korku olarak tanımlanmaktadır (Aşık, 2018: 28; Villar vd., 2017: 128; Carrión vd., 2018: 5; Gentina vd., 2018: 232; Durak, 2017: 4; Yıldırım ve Correia, 2015: 131; Tams vd., 2018: 1; Mendoza vd., 2018: 53; Chotpitayasunondh ve Douglas, 2018: 7; Dongre vd., 2017: 688; Sırakaya, 2018: 714; Minaz ve Bozkurt, 2017: 271; Gezgin vd., 2018: 359; Kanmani vd., 2017: 6; Caprera vd., 2017: 138; Gürsu, 2016: 816; Yoğurtçu, 2018: 2; King vd., 2014: 28; Polat, 2017: 164; Yıldırım, 2014: 2; Sunar vd., 2018: 30; Özdemir vd., 2018: 1520; Hoşgör vd., 2017: 577; Gezgin vd., 2016: 86; Yengin, 2016: 112; Mallya vd., 2018: 1553; Sunar vd., 2018: 330). Nomofobik bireylerin ortak özellikleri sürekli olarak mobil telefonlarıyla ilgilenmek, sürekli mobil telefonlarının ekranına bakıp arama veya mesaj olup olmadığını kontrol etmek, birden fazla akıllı telefona sahip olmak, akıllı telefona erişim problemi yaşadığında ve/veya herhangi bir sınırlamayla karşılaşıldığında, sinirlenme ve endişe duymalarıdır (Aşık, 2018: 28).

Nomofobi kavramı 2008 yılında İngiltere'de Posta İdaresi tarafından gerçekleştirilen bir araştırma ile ilk defa ortaya çıkmıştır. Akıllı telefon kullanıcısı olan 2100 katılımcı ile gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda, bireylerin büyük bir çoğunluğunda nomofobi rahatsızlığının olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılanların çoğunluğunun

akıllı telefonlarını neredeyse hiç kapatmadıkları, her beş dakikada bir arama veya mesaj gelip gelmediğini öğrenmek için veya telefonlarının çalışır durumda olup olmadığını kontrol etmek için telefonlarına baktıkları sonucuna ulaşılmıştır (Erdem vd., 2017: 4; Dailymail, 2008; Öztürk, 2015: 632; Castro ve Corso, 2017: 7; Ünal, 2015: 8; Sunar vd., 2018: 330; Emek, 2014: 4).

2012 yılında İngiltere'de 1000 kişi üzerine yapılan bir araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğunun nomofobiden muzdarip olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma kapsamında katılımcıların yarısından fazlası akıllı telefonlarının sürekli yanlarında olduğunu hatta uyurken bile yanlarında olduğunu dile getirmişlerdir (Yıldırım ve Correia, 2015: 131).

Yapılan pek çok araştırma nomofobinin önemli bir psikolojik rahatsızlık olarak yayıldığını göstermektedir. Nomofobinin sebep olduğu rahatsızlıkları göz önüne alarak bu bağımlılığın belirtilerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Erdem vd., 2017: 4 ; Bragazzi ve Puente, 2014: 156-157; Öztürk, 2015: 633; Ünal, 2015: 9); akıllı telefon ile çok fazla vakit geçirmek, aynı anda birden fazla akıllı telefona sahip olmak, akıllı telefonların şarjının bitmesinden endişe duyarak şarj aletlerini yanlarında taşımak, akıllı telefon kullanımının yasak olduğu yer ve durumlardan uzak durmaya çalışmak, sürekli olarak arama, mesaj gibi nedenlerle akıllı telefonların ekranına bakmaktır.

Akıllı telefonlarla birlikte turistler, henüz tatile karar verme aşamasındayken ilgili internet siteleri sayesinde tatil yapmak istedikleri destinasyon hakkında bilgiler edinebilmektedirler. Akıllı telefonlar sayesinde seyahat acenteleri ve oteller hakkında bilgiler edinip, diğer turistlerin görüş ve düşüncelerini görebilmektedirler. İnternetin gelişiminin birçok olumlu yönü olmakla beraber özel yaşamı ihlal etme, yazılım hırsızlığı, siber güvenlik gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bununla birlikte teknolojinin kültüre de olumsuz bir takım yansımaları vardır. Toplumların örf ve adetleri zamanla yok olmaya yüz tutmakta ve hatta günlük yaşamda konuşulan dil bile teknolojiden etkilenmiş durumdadır (Sunar vd., 2018: 30).

İnternetin iyiden iyiye yayılması sosyal medya araçlarının kullanımını arttırmış ve bireyler arasındaki ilişki artık sanallaşmaya başlamıştır. Zira insanların en az üçte ikisinin bir cep telefonuna sahip oldukları, üçte birinden fazlasının ise en az bir akıllı telefona sahip olduklarını ve web trafiğindeki yoğunluğun yarısından fazlasının akıllı telefonlar aracılığı ile yapıldığı görülmektedir (Erdem vd., 2017: 2; Utrecht, 2016).

Son dönemlerde yapılan araştırmalar dijital teknoloji kullanımının bağımlılık seviyesine ulaştığını ve insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır (Donnelly, 2012). Teknolojinin olumsuz etkilerine bakıldığında psikolojik rahatsızlıklar ve sosyal problemler gibi sonuçlar göze çarpmaktadır. Teknoloji kullanımındaki artışla birlikte, insan nüfusunun önemli bir bölümünün bu olumsuzluklardan etkilenebileceği değerlendirilmektedir (Cash vd., 2012: 292). Bu sebeplerden dolayı artık insanlar dijital arınma olarak adlandırılan teknolojinin olmadığı veya sadece kısmi olarak kullanıldığı doğa temelli turizm türlerine yönelmektedirler (Sunar vd., 2018: 31).

Dijital arınma paketleri, doğaya dönük aynı zamanda teknolojinin kısıtlı veya hiç kullanılmadığı etkinlikleri kapsamaktadır. Söz konusu dijital arınma paketlerine entegre olabilecek turizm türleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Dijital arınma paketlerine entegre olabilecek turizm türleri

Kaynak: Sunar vd., 2018: 31.

Dijital arınma olarak adlandırılan tatiller ilk defa 2013 yılında ABD'de ve 2015 yılında Avrupa'da başlamıştır. Dijital arınma tatilleri ilk olarak Karayipler'de bulunan Saint Vincent ve Grenadines destinasyonlarına düzenlenmiştir. Bu destinasyonlar teknolojinin olmadığı sağlıklı yaşam temalı yerler olmasından dolayı dijital arınma tatilleri için en fazla popüleriteye sahip destinasyonlardır. Seyahat acenteleri genel olarak dijital arınma tatillerini 3 farklı şekilde sunmaktadırlar (Hoving, 2017: 4; Sunar vd., 2018: 31). Bu tatil paketleri şunlardır:

- Turistlerin, dijital cihaz taşıma konusunda tamamen kendilerinin sorumlu oldukları tatil paketleridir.

- Teknolojinin hiç olmadığı ancak acil durumlar için destinasyon yakınlarında ortak kullanıma sunulmuş olan bilgi ve iletişim teknolojileri bağlantılarının bulunduğu tatil paketleridir.
- Bir önceki pakette bahsedilen bilgi ve iletişim teknolojileri bağlantılarının destinasyondan çok uzakta olduğu ve hiçbir şekilde teknolojinin olmadığı tatil paketleridir.

Teknolojinin yoğun şekilde kullanılması insan sağlığı için bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Özellikle seyahat acentesi çalışanları yaptıkları iş gereği çok fazla teknoloji ile zaman geçirmektedirler. Seyahat acenteleri çalışanlarını, çalışmadıkları dönemlerde günlük yaşantılarının stresinden ve teknolojiden uzaklaşmaları amacıyla doğa temelli turizm faaliyetleri ile entegre edilerek bazı etkinlikler meydana getirilebilmektedir (Sunar vd., 2018: 334).

2.1. Benzer Araştırmalar

Bu araştırmanın konusu ile benzerlik gösteren yerli ve yabancı araştırmalar aşağıda gösterilmiştir.

Rosen vd. (2016), tarafından yapılan çalışmada, 700 üniversite öğrencisi üzerinde teknoloji bağımlılığının uyku düzenine etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yarısına yakınının uyudukları zaman akıllı telefonlarının açık olduğu, yarısından fazlasının ise gece en az bir kere uyanıp bildirimleri kontrol ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre mobil telefon bağımlılığının gece uykusunu kaçırdığını ve ertesi günün verimsiz geçmesine neden olduğu tespit edilmiştir.

King vd. (2013), tarafından yapılan çalışmada, çok fazla akıllı telefon kullanımının neden olabileceği rahatsızlıklar incelenmiştir. Araştırma sonucunda, aşırı düzeyde akıllı telefon kullanımının parmak yapısında bozukluklara neden olduğu, dikkat dağınıklığına, uykusuzluğa, stres ve depresyona neden olduğu tespit edilmiştir.

Augner ve Hacker (2012), tarafından yapılan çalışmada, 196 genç bireyin mobil telefon kullanımını incelenmiştir. Araştırma sonucunda bireylerin stres, cinsiyet, yaş, depresyon gibi özelliklerinin mobil telefon kullanımı ile yakından ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Liao ve Wan (2010), tarafından yapılan araştırmada, mobil telefon kullanımı kişisel özellikler ve toplumla ilişkiler bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonucunda mobil telefon bağımlılığında kişisel özelliklerin ve sosyal toplumsal ilişkilerin önemli derecede rolü olduğu tespit edilmiştir.

Leung ve Wei (2000), tarafından yapılan araştırmada, mobil telefon kullanımını etkileyen "Moda ve statü, etkileme ve sosyallik, rahatlama, anında ulaşım, araçsallık, mobile" gibi faktörler ortaya konulmuştur. Mobil telefon kullanımında cinsiyete göre farklılaşma olup olmadığına bakılmış ve erkeklerin genellikle iş hayatında mobil telefon kullanırken, bayanların sosyalleşmek amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir.

Aşık (2018), tarafından yapılan araştırmada, turizm öğrencilerinin akıllı telefon kullanım sürelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. 106 turizm öğrencisi üzerine gerçekleştirilen araştırmanın sonucunda, öğrencilerin yaklaşık olarak 5,5 yıldır akıllı telefon sahibi oldukları ve günlük ortalama 4,7 saat akıllı telefonları ile vakit geçirdikleri tespit edilmiştir.

Erdem vd. (2017), tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin ve kamu çalışanlarının nomofobi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda 265 üniversite öğrencisine ve 202 kamu çalışanına anket uygulanan araştırmanın sonucunda, öğrencilerin %54'ünün ve kamu çalışanlarının %47'sinin nomofobi düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte kadın katılımcıların nomofobi düzeylerinin erkek katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Burucuoğlu (2017), tarafından yapılan araştırmada, 228 ön lisans öğrencisinin nomofobi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin nomofobi düzeylerinin genel olarak orta ve yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım vd. (2016), tarafından yapılan araştırmada, 537 üniversite öğrencisinin nomofobi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin %42,6'sının nomofobi düzeylerinin yüksek olduğu ve yaşadıkları en büyük korkunun iletişimden kopmak ve istedikleri bilgiye ulaşmamak olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha fazla nomofobik oldukları tespit edilmiştir.

Adnan ve Gezgin (2016), tarafından yapılan araştırmada, 433 öğrencinin nomofobi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin nomofobi düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Problemi

İnsanoğlu yaşadığı her dönemde o dönemin özellikleri doğrultusunda iletişim araçlarına ihtiyaç duymuş ve kullanmıştır. İlk dönemlerde bu iletişim araçları resimler, semboller olurken, ilerleyen dönemlerde mektup, telgraf ve sonrasında telefon olarak ortaya çıkmaktadır. 21. yüzyılda teknolojik gelişmeler sayesinde cep telefonları, bilgisayarlar ve internet ön plana çıkmıştır. Zaman içerisinde teknolojinin daha da gelişmesiyle internet, bilgisayar teknolojisinin yanında mobil telefonlarla da kullanılabilir hale gelmiştir. Akıllı telefonlar bünyesinde sundukları özellikler ve internet uygulamalarıyla çoğu bireyin dikkatini çekmeyi başarmıştır (Özden, 2019: 1).

Bu gelişmelerle birlikte insan hayatında bazı değişimler yaşanmış ve refah düzeyinde artış görülmeye başlanmıştır. Ne var ki gelişen teknoloji insan hayatına birçok kolaylık ve fayda sağlamakla birlikte, bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle akıllı telefonların çoğalarak günlük hayatın bir parçası olması insanları birbirinden uzaklaştırmıştır. Öyle ki insanlar akıllı telefonları olmadıkları zaman korku ve endişeye kapılmaktadırlar. Bu bağlamda yapılan çalışmalara bakıldığında (Yıldırım vd., 2016; Erdem vd., 2017; Öz ve Tortop, 2018; Aşık, 2018; Adnan ve Gezgin, 2016; Burucuoğlu, 2012; Erdem vd., 2016; Minaz ve Bozkurt, 2017; Tavolacci vd., 2015; Sharma vd., 2015) her üç kişiden birinin nomofobik olduğu görülmektedir.

Akıllı telefonlar bilgisayar teknolojisinin sahipliğini yaptığı tüm kolaylıkları sunmaktadır. İletişim olanaklarının yanı sıra, internette gezinmek, sosyal ağlara bağlanmak, fotoğraf ve/veya video çekmek, alışveriş yapmak, navigasyon kullanmak, oyun oynamak gibi birçok farklı amaçla da kullanılmaktadır (Sırakaya, 2018: 714; Karaaslan ve Budak, 2012: 4549). Sosyal alanlarda akıllı telefonuna odaklanarak etrafında olup biten şeylerden habersiz olan insanlara artık sıkça rastlanılmaktadır. Bireylerin kafeterya, kantin, ev, tramvay, otobüs ve hatta öğrencilerin okullarda ders esnasında dahi kendilerini akıllı telefonlarının özelliklerine kaptırdıkları görülmektedir (Erdem vd., 2016: 926).

Buradan hareketle akıllı telefonların aşırı düzeyde kullanılması ve bağımlılık seviyesine çıkması bir problem olarak çıkmaktadır. Bu çalışmada Gaziantep ilinde bulunda seyahat acentesi çalışanlarının akıllı telefon kullanım düzeylerinin belirlenmesi, akıllı telefon

kullanım düzeylerinin değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda "Gaziantep ilinde bulunan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri nasıldır?" sorusu, bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. İlgili alanyazın araştırmasında, Gaziantep ilinde seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin belirlenmesi üzerine yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, Gaziantep ilinde bulunan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda "çalışanların nomofobi düzeyleri yüksek midir?" sorusuna yanıt aranacak ve çalışanların akıllı telefon kullanım nedenlerinin neler olduğunun belirlenmesine çalışılacaktır.

Bu araştırma, Gaziantep'te bulunan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin belirlenerek, elde edilen veriler ışığında çalışanların akıllı telefon kullanımlarını gözden geçirmelerine imkân sağlayacağından önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H₁: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri yüksektir.

H₂: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₆: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile işletmedeki pozisyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yanlarında cep telefonu şarj aleti taşıma durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile günlük cep telefonu kullanım süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinde bulunan seyahat acentesi çalışanları oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda Gaziantep ilinde toplam 400'ün üzerinde seyahat acentesi çalışanı olduğu tespit edilmiştir. Fakat zaman ve maliyet nedenleri göz önünde bulundurularak evrenin tamamına ulaşmanın zor olduğu düşünülmüş ve örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda Altunışık vd. (2007)'nin evrene göre örneklem büyüklükleri tablosuna göre örneklem sayısı 185 ve üzeridir. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini 196 seyahat acentesi çalışanıdır.

3.4. Anket Formunun İçeriği ve Veri Çözümleme Yöntemi

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Yıldırım ve Corra (2015) tarafından geliştirilen nomofobi ölçeği kullanılmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Anket araştırmacı tarafından 2018 yılının Kasım ayında Gaziantep'te bulunan seyahat acentelerindeki çalışanlara uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışanların demografik ve tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik 9 adet soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise çalışanların nomofobi düzeylerini belirlemeye yönelik 16 adet soru bulunmaktadır. Anket formu; "5: Kesinlikle Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 1: Kesinlikle Katılmıyorum" ifadelerinden oluşan 5'li likert şeklinde hazırlanmıştır. Bu bilgilere göre elde edilen aritmetik ortalamalar 5'e yaklaştıkça çalışanların nomofobi düzeylerinin yüksek, 1'e yaklaştıkça ise nomofobi düzeyleri düşük olarak değerlendirilecektir.

Buna göre verilerin aritmetik ortalamalarının aralık değerlerinin hangi seçeneğe denk geleceği Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Aritmetik ortalamaların isabet ettiği seçeneklerin aralık değerlerine göre dağılımı (Olçay ve Giritlioğlu, 2014: 10).

Ağırlık	Seçenekler	Aritmetik Ortalama Aralık Değeri	Sonuç
5	Kesinlikle Katılıyorum	4.20 - 5.00	Yüksek
4	Katılıyorum	3.40 - 4.19	
3	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	2.60 - 3.39	Ne Yüksek Ne Düşük
2	Katılmıyorum	1.80 - 2.59	Düşük
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 - 1.79	

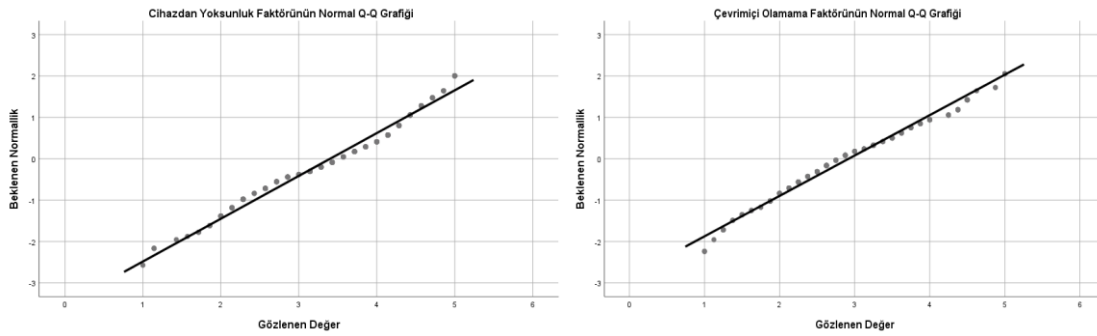
3.5. Uygulama ve Ölçümün Güvenirliliği

Ölçümün güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla, Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış ve bu katsayısının 0,934 olduğu görülmüştür. Bu sonuç Akbulut (2010)'a göre, ölçümün güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçekte yer alan ifadelere faktör analizinin uygulanıp uygulanamayacağını tespit edebilmek amacıyla Bartlett's Küre-sellik Testi yapılmış ve ölçekte yer alan 16 ifade için anlamlı olduğu ($p < 0,05$) ve değişkenler arasında faktör analizi için yeterli derecede ilişki olduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak ise Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) sonuçları incelenmiş ve örneklem yeterlilik değerinin 0,916 olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için yeterli büyüklüğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda aynı faktöre denk gelen ve aralarındaki faktör yükü 0,10'dan daha az olan 1 ifade ölçekten çıkartılmıştır. Buna göre kalan 15 ifade ile 2 faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Bu faktörlerin ise toplam varyansın %60,528'ini açıkladığı ve ifadelerin sahip oldukları faktör yüklerinin 0,5'ten yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörler; Çevrimiçi Olamama (1.Faktör), Cihazdan Yoksunluk (2.Faktör) şeklinde adlandırılmıştır.

4. BULGULAR

Bu araştırmanın bulguları üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda çalışanların demografik ve tanıtıcı özelliklerine yönelik bulgular, ikinci kısımda çalışanların nomofobi düzeylerinin ve bağımsız değişkenlere göre nomofobi düzeylerindeki anlamlı farklılıkların belirlenmesine yönelik bulgular ve üçüncü kısımda ise diğer bulgular yer almaktadır. Araştırmada yapılacak olan analizler öncesinde veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir.

Bu amaçla Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmış ve belirlenen "Çevrimiçi Olamama" faktörü için $p=0,005$, "Cihazdan Yoksunluk" faktörü için $p=0,000$ sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$). Bununla yetinilmemiş çarpıklık basıklık değerlerine de bakılmış ve belirlenen "Çevrimiçi Olamama" faktörü için çarpıklık değerinin $0,215$, basıklık değerinin ise $-0,762$, "Cihazdan Yoksunluk" faktörü için çarpıklık değerinin $-0,317$, basıklık değerinin ise $-0,809$ olduğu görülmüştür. Ayrıca görsel bakımdan veri setinin dağılımının daha iyi anlaşılabilmesi için Q-Q Plot grafiği incelenmiş ve aşağıda gösterilmiştir.

Bu sonuçlarla birlikte veri setinin normal dağılmadığına karar verilmiş ve parametrik olmayan testler uygulanmıştır.

4.1. Demografik ve Tanıtıcı Bilgilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan çalışanların demografik ve tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalıştığı kurumdaki pozisyon, yanlarında cep telefonu şarjı taşıma durumu, günlük cep telefonu kullanma ve internete girme süresi olmak üzere toplam 8 soru sorulmuş ve elde edilen bulgulara ait frekans ve yüzde değerleri aşağıda gösterilmiştir:

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının 124 tanesi (%62,6) erkek, 74 tanesi (%37,4) kadındır. Yaş aralıklarına bakıldığında çalışanların 102 tanesinin (%51,5) 25-34 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 97 tanesinin (%49) evli ve 101 tanesinin (%51) bekâr olduğu anlaşılmaktadır. Çalışanların 89 tanesinin (%44,9) lisans, 44 tanesinin (%22,2) ön lisans, 57 tanesinin (%28,8) lise ve 8 tanesinin (%4) ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların 161 tanesinin (%81,4) çalıştıkları seyahat acentesinde personel, 8 tanesinin (%4) yönetici ve 29 tanesinin (%14,6) seyahat acentesinin sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Çalışanlara yöneltilen "Yanınızda cep telefonu şarj aleti taşıyor musunuz?" sorusuna, 87 tanesinin (%43,9) "Hayır", 67 tanesinin (%33,8) "Evet", 44 tanesinin ise (%22,3) "Bazen"

cevabını verdiği görülmektedir. Katılımcıların günlük cep telefonu kullanma sürelerine bakıldığında; 89 tanesinin (%44,9) 5 saatten fazla, 63 tanesinin (%31,8) 3-5 saate kadar, 33 tanesinin (%16,7) 1-3 saate kadar ve 13 tanesinin de (%6,6) 1 saatten az telefon kullandıkları tespit edilmiştir.

4.1.1. Seyahat Acentesi Çalışanlarının Nomofobi Düzeylerinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Anket formunda yer alan ifadelerin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanarak çalışanların her bir ifade için ve faktörlerin genel ortalaması itibariyle nomofobi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerini belirlemeye yönelik olan ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ile sonuçları

İfadeler	Aritmetik Ortalama \bar{x}	Standart Sapma	Sonuç
Çevrimiçi Olamama 1. Faktör			
Ailem ve arkadaşlarımla telefonla sürekli bağlantı kuramadığımda rahatsızlık duyarım.	3,35	1,23	Ne Yüksek Ne Düşük
E-maillerime bakamamaktan endişe duyarım.	3,06	1,32	Ne Yüksek Ne Düşük
Birisinin bana telefonla ulaşmaya çalışıp çalışmadığını bilememekten rahatsızlık duyarım.	3,03	1,34	Ne Yüksek Ne Düşük
Akıllı telefonumu kullanamadığımda, bir yerlerde mahsur kalacağımdan korkarım.	2,88	1,37	Ne Yüksek Ne Düşük
Akıllı telefonumun internet bağlantısı koptuğunda çevrimiçi durumundan kopmaktan tedirginlik duyarım.	2,78	1,30	Ne Yüksek Ne Düşük
Telefon uygulamalarının güncelleme bildirimlerini kontrol edememekten rahatsızlık duyarım.	2,77	1,30	Ne Yüksek Ne Düşük
Yeni sosyal medya uygulamalarından habersiz kalmaktan rahatsızlık duyarım.	2,76	1,29	Ne Yüksek Ne Düşük
Akıllı telefonumdan mesaj veya çağrı alamadığımda gergin olurum.	2,70	1,22	Ne Yüksek Ne Düşük
Tüm İfadelerin Genel Ortalaması	2,91	1,29	Ne Yüksek Ne Düşük
Cihazdan Yoksunluk 2. Faktör			
Akıllı telefonumu herhangi bir yerde unuttuğumda kendimde büyük bir eksiklik hissedirim.	3,90	1,18	Yüksek
Akıllı telefonumdan istediğim her an bilgiye erişemediğimde kendimi rahatsız hissedirim.	3,54	1,30	Yüksek
Haberlere (örneğin neler olup bittiğine, hava durumuna ve diğer haberlere) akıllı telefonumdan ulaşamadığımda huzursuz olurum.	3,40	1,26	Yüksek

Telefonum çekmediğinde veya kablosuz İnternet bağlantısına erişemediğimde sürekli olarak sinyal olup olmadığını veya kablosuz erişim bağlantısı bulup bulamayacağımı kontrol ederim.	3,35	1,29	Ne Yüksek Ne Düşük
Akıllı telefonumu ve telefonumun özelliklerini istediğim her an kullanamadığımda rahatsız olurum.	3,31	1,25	Ne Yüksek Ne Düşük
Akıllı telefonumun şarjının bitmesinden korkarım.	3,26	1,34	Ne Yüksek Ne Düşük
Kontörüm bittiğinde veya aylık kota sınırimi aştığımda paniğe kapılırım.	3,02	1,36	Ne Yüksek Ne Düşük
Tüm İfadelerin Genel Ortalaması	3,39	1,28	Ne Yüksek Ne Düşük

Tablo 2'ye göre çalışanların nomofobi düzeylerinin ne yüksek ne düşük olduğu ifadeler "Çevrimiçi Olamama" faktörü için; "ailem ve arkadaşlarımla telefonla sürekli bağlantı kuramadığımda rahatsızlık duyarım." $\bar{x}=3,35\pm 1,23$; "e-maillerime bakamamaktan endişe duyarım." $\bar{x}=3,06\pm 1,32$; "birisinin bana telefonla ulaşmaya çalışıp çalışmadığını bilememekten rahatsızlık duyarım.", $\bar{x}=3,03\pm 1,34$; "akıllı telefonumu kullanamadığımda, bir yerde mahsur kalacağımdan korkarım." $\bar{x}=2,88\pm 1,37$; "akıllı telefonumun internet bağlantısı koptuğunda çevrimiçi durumundan kopmaktan tedirginlik duyarım.", $\bar{x}=2,78\pm 1,30$; "telefon uygulamalarının güncelleme bildirimlerini kontrol edememekten rahatsızlık duyarım.", $\bar{x}=2,77\pm 1,30$; "yeni sosyal medya uygulamalarından habersiz kalmaktan rahatsızlık duyarım." $\bar{x}=2,76\pm 1,29$; "akıllı telefonumdan mesaj veya çağrı alamadığımda gergin olurum." $\bar{x}=2,70\pm 1,22$ şeklindedir. Buna göre çalışanların nomofobi düzeyleri "Çevrimiçi Olamama" faktöründe yer alan tüm ifadelere göre ne yüksek ne düşüktür.

Çalışanların nomofobi düzeylerinin yüksek olduğu ifadeler "Cihazdan Yoksunluk" faktörü için; "akıllı telefonumdan istediğim her an bilgiye erişemediğimde kendimi rahatsız hissedirim.", $\bar{x}=3,54\pm 1,30$; "haberlere (örneğin neler olup bittiğine, hava durumuna ve diğer haberlere) akıllı telefonumdan ulaşamadığımda huzursuz olurum.", $\bar{x}=3,40\pm 1,26$; "akıllı telefonumu herhangi bir yerde unuttuğumda kendimde büyük bir eksiklik hissedirim.", $\bar{x}=3,90\pm 1,18$ şeklindedir. Çalışanların nomofobi düzeylerinin ne yüksek ne düşük olduğu ifadeler ise; "telefonum çekmediğinde veya kablosuz internet bağlantısına erişemediğimde sürekli olarak sinyal olup olmadığını veya kablosuz erişim bağlantısı bulup bulamayacağımı kontrol ederim.", $\bar{x}=3,35\pm 1,29$; "akıllı telefonumu ve telefonumun özelliklerini istediğim her an kullanamadığımda rahatsız olurum.", $\bar{x}=3,31\pm 1,25$; "akıllı telefonumun şarjının bitmesinden korkarım.", $\bar{x}=3,26\pm 1,34$; "kontörüm bittiğinde veya aylık kota sınırimi aştığımda paniğe kapılırım." $\bar{x}=3,02\pm 1,36$ şeklindedir. Buna göre seyahat acentesi

çalışanlarının nomofobi düzeylerinin "Çevrimiçi Olamama" faktörü için ne yüksek ne düşük seviyede, "Cihazdan Yoksunluk" faktörü için ise genel olarak orta ve yükseğe yakın olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Sonuç olarak araştırmanın H₁ hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri yüksektir.", "Çevrimiçi Olamama" faktörü için reddedilirken, "Cihazdan Yoksunluk" faktörü için kabul edilmiştir.

4.2. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde veri seti normal dağılım göstermediği için iki değişkene sahip gruplar için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi, daha fazla değişkene sahip gruplar için ise Kruskal-Wallis Sıralar Analizi Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yaşları arasında %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Kruskal-Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin yaşlarına göre farklılaşma durumu

Faktörler	Yaş	n	Sıra Ortalaması	Kruskal-Wallis H	p
Faktör 1 Çevrimiçi Olamama	18-24 arası	46	88,46	5,211	0,157
	25-34 arası	102	101,56		
	35-44 arası	37	113,53		
	45 ve üzeri	13	82,50		
Faktör 2 Cihazdan Yoksunluk	18-24 arası	46	97,89	11,443	0,010
	25-34 arası	102	96,44		
	35-44 arası	37	122,55		
	45 ve üzeri	13	63,62		

Tablo 3'e göre seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yaşları arasında ikinci faktör açısından anlamlı bir farklılığın olduğu görülürken ($p < 0,05$), birinci faktörde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Faktör 2'ye göre en çok nomofobik düzeye sahip olan yaş aralığının 35-44 olduğu, en az ise 45 ve üzeri yaş aralığındakiler olduğu

anlaşılmaktadır. 18-24 yaş aralığındaki çalışanların da 25-34 yaş aralığındaki çalışanlara göre daha nomofobik olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak araştırmanın H₂ hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.", "Çevrimiçi Olamama" faktörü için reddedilirken, "Cihazdan Yoksunluk" faktörü için kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumu

Faktörler	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 Çevrimiçi Olamama	Erkek	124	100,65	4445,000	-0,367	0,714
	Kadın	74	97,57			
Faktör 2 Cihazdan Yoksunluk	Erkek	124	94,35	3950,000	-1,638	0,102
	Kadın	74	108,12			

Tablo 4'e göre seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında her iki faktör içinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H₃ hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile medeni durumları arasında %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin medeni durumlarına göre farklılaşma durumu

Faktörler	Medeni Durum	n	Sıra Ortalaması	M.W.U	Z	p
Faktör 1 Çevrimiçi Olamama	Bekâr	101	99,57	4891,500	-0,017	0,986
	Evli	97	99,43			
Faktör 2 Cihazdan Yoksunluk	Bekâr	101	104,74	4369,000	-1,315	0,188
	Evli	97	94,04			

Tablo 5'e göre seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri arasında medeni durumları açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H_4 hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile eğitim durumları arasında %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Kruskal-Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin eğitim durumlarına göre farklılaşma durumu

Faktörler	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Kruskal-Wallis H	p
Faktör 1 Çevrimiçi Olamama	Ortaokul	8	100,69	0,039	0,998
	Lise	57	98,29		
	Ön Lisans	44	99,63		
	Lisans	89	100,11		
Faktör 2 Cihazdan Yoksunluk	Ortaokul	8	84,19	2,165	0,539
	Lise	57	95,28		
	Ön lisans	44	109,22		
	Lisans	89	98,78		

Tablo 6'ya göre seyahat acentesi çalışanlarının eğitim durumları ile nomofobi düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H_5 hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile çalıştıkları acentedeki pozisyonları arasında %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Kruskal-Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin çalıştıkları acentedeki pozisyonlarına göre farklılaşma durumu

Faktörler	Pozisyon	n	Sıra Ortalaması	Kruskal-Wallis H	p
Faktör 1 Çevrimiçi Olamama	Sahip	29	114,64	3,856	0,145
	Yönetici	8	120,94		
	Personel	161	95,71		
Faktör 2 Cihazdan Yoksunluk	Sahip	29	106,91	0,572	0,751
	Yönetici	8	99,06		
	Personel	161	98,19		

Tablo 7'e göre seyahat acentesi çalışanlarının işletmedeki pozisyonları ile nomofobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Sonuç olarak araştırmanın H_6 hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile işletmedeki pozisyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır." reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yanlarında akıllı telefon şarj aleti taşıma durumları arasında %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Kruskal-Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin yanlarında akıllı telefon şarj aleti taşıma durumlarına göre farklılaşma durumu

Faktörler	Şarj Aleti Taşıma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Kruskal-Wallis H	p
Faktör 1 Çevrimiçi Olamama	Evet	67	119,75	12,798	0,002
	Hayır	87	87,85		
	Bazen	44	91,70		
Faktör 2 Cihazdan Yoksunluk	Evet	67	121,51	15,768	0,000
	Hayır	87	85,09		
	Bazen	44	94,47		

Tablo 8'e göre seyahat acentesi çalışanların nomofobi düzeyleri ile yanlarında telefon şarj aleti taşıma durumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre yanlarında telefon şarj aleti taşıyan çalışanların nomofobi düzeyleri, yanlarında şarj aletini bazen taşıyan ve hiç taşımayan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Telefon şarj aletini bazen taşıyım diyen bireylerin nomofobi düzeylerinin de, taşımayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmanın H₇ hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yanlarında telefon şarj aleti taşıma durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır." kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile akıllı telefonlarını günlük kullanım süreleri arasında %5 anlamlılık düzeyinde faktörler itibariyle bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Kruskal-Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin akıllı telefonlarını günlük kullanım sürelerine göre farklılaşma durumu

Faktörler	Akıllı Telefonların Günlük Kullanım Süreleri	n	Sıra Ortalaması	Kruskal-Wallis H	p
Faktör 1 Çevrimiçi Olamama	1 Saatten Az	13	74,00	8,684	0,034
	1-3 Saate Kadar	33	101,41		
	3-5 Saate Kadar	63	87,83		
	5 Saat ve Daha Fazla	89	110,78		
Faktör 2 Cihazdan Yoksunluk	1 Saatten Az	13	55,19	10,443	0,015
	1-3 Saate Kadar	33	103,08		
	3-5 Saate Kadar	63	94,52		
	5 Saat ve Daha Fazla	89	108,17		

Tablo 9'a göre seyahat acentesi çalışanların nomofobi düzeyleri ile günlük akıllı telefon kullanım süreleri arasında her iki faktör için de anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Buna göre her iki faktörde de akıllı telefonlarını 5 saat ve üzerinde kullanan bireylerin nomofobi düzeylerinin, 5 saatin altında kullanan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. En düşük nomofobi düzeyinin ise akıllı telefonlarını 1 saatten az kullanan bireylerde görüldüğü söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmanın H₈ hipotezi "Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile günlük cep telefonu kullanım süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır." kabul edilmiştir.

4.3. Diğer Bulgular

Bu bölümde anket formunda yer alan ve katılımcılara yöneltilen; "Telefon kullanım nedenlerinden size uygun olanları işaretleyiniz" ifadesine verilen cevapların frekans analizlerine ve araştırma hipotezlerinin kabul-red durumlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular şunlardır; Araştırmaya katılan seyahat acentesi çalışanlarının 182 tanesi (%91,9) "aile üyeleriyle telefon görüşmesi ve/veya mesaj yoluyla iletişim kurmak", 163 tanesi (%82,3) "arkadaşlarla telefon görüşmesi ve/veya mesaj yoluyla iletişim kurmak", 161 tanesi (%81,3) "sosyal medyayı kullanmak", 140 tanesi (%70,7) "internette çeşitli konular hakkında araştırma yapmak", 87 tanesi (%43,9) "müzik dinlemek", 76 tanesi (%38,4) "video izlemek", 61 tanesi (%30,8) "navigasyon", 57 tanesi (%28,8) "oyun oynamak", 54 tanesi (%27,3) "alışveriş yapmak" ve 47 tanesi de (%23,7) diğer nedenler için akıllı telefon kullandıklarını beyan etmişlerdir.

Araştırma hipotezlerin kabul-red durumları her bir faktör itibariyle Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Araştırma hipotezlerinin kabul-red durumları

Değişkenler	Faktörler	Hipotezler	Kabul-Red Durumları
Araştırmanın Temel Hipotezi	Çevrimiçi Olamama	H₁: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri yüksektir.	Reddedildi
	Cihazdan Yoksunluk		Kabul Edildi
Yaş	Çevrimiçi Olamama	H₂: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Reddedildi
	Cihazdan Yoksunluk		Kabul Edildi
Cinsiyet	Çevrimiçi Olamama	H₃: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Reddedildi
	Cihazdan Yoksunluk		Reddedildi
Medeni Durum	Çevrimiçi Olamama	H₄: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Reddedildi
	Cihazdan Yoksunluk		Reddedildi
Eğitim Durumu	Çevrimiçi Olamama	H₅: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Reddedildi
	Cihazdan Yoksunluk		Reddedildi
Pozisyon	Çevrimiçi Olamama	H₆: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile işletmedeki pozisyonları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Reddedildi
	Cihazdan Yoksunluk		Reddedildi
Şarj Aleti Taşıma	Çevrimiçi Olamama	H₇: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile yanlarında cep telefonu şarj aleti taşıma durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul Edildi
	Cihazdan Yoksunluk		Kabul Edildi
Cep Telefonu Kullanım Süresi	Çevrimiçi Olamama	H₈: Seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeyleri ile günlük cep telefonu kullanım süreleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul Edildi
	Cihazdan Yoksunluk		Kabul Edildi

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şunlardır:

Çalışanların nomofobi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla kullanılan ölçeğin iki faktörlü bir yapıda olduğu ve toplam varyansın %60,528'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %62,6'sı erkek, %37,4'ü kadın olduğu, çalışanların çoğunluğunun %51,5 ile 25-34 yaş aralığında olduğu, %49'unun evli ve %51'inin bekâr olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda; çalışanların nomofobi düzeyleri ile yaşları, yanlarında şarj aleti taşıma durumları, cep telefonu kullanım ve internete girme süreleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber; nomofobi düzeyleri ile cinsiyet, medeni durum, işletmedeki pozisyon ve eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Gaziantep ilinde bulunan seyahat acentesi çalışanlarının nomofobi düzeylerinin "Çevrimiçi Olamama" faktörüne göre orta düzeyde, "Cihazdan Yoksunluk" faktörüne göre ise genel olarak orta ve yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Katılımcıların en çok akıllı telefonlarını bir yerlerde unuttuğu, akıllı telefonlarından herhangi bir bilgiye istedikleri zamanda ulaşamadıkları ve çevrimiçi olamadıkları zamanlarda nomofobik davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Yıldırım vd. (2016), Burucuoğlu (2017) ve Adnan ve Gezgin (2016) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarını destekler niteliktedir.

Katılımcıların akıllı telefon kullanım nedenleri arasında yüzdesel olarak farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Buna göre çalışanların yarısından fazlasının "aile üyeleriyle telefon görüşmesi ve/veya mesaj yoluyla iletişim kurmak", "internette çeşitli konular hakkında araştırma yapmak", ve yarısına yakınının "müzik dinlemek", "alışveriş yapmak", "oyun oynamak" gibi nedenlerle akıllı telefon kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların neredeyse yarısının akıllı telefonlarını 5 saat ve üzerinde kullandıkları tespit edilmiştir. Sağlıklı ve daha sosyal bir hayat için farklı aktivitelerle bu süre daha kaliteli bir şekilde değerlendirilebilir. Seyahat acentesi çalışanları, yaptıkları iş dolayısıyla bilgisayar ve akıllı telefonda ayrı düşünülmemektedirler. Aşırı teknoloji kullanımının bağımlılık, yalnızlık hissi, kişilik bozukluğu, dikkat bozukluğu gibi rahatsızlıkları beraberinde getirmesi göz önüne alındığında, en azından mesai sonrasında akıllı telefon kullanımının azaltılmasının daha iyi olacağı düşünülmektedir. Gelecekte yapılacak olan benzer araştırmalarda

nomofobiye neden olan unsurların, nomofobinin internet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı gibi değişkenler ile arasındaki ilişkinin detaylı bir şekilde araştırılıp ortaya konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Adnan, M. ve Gezgin, D. M. (2016). Modern Çağın Yeni Fobisi: Üniversite Öğrencileri Arasında Nomofobi Prevalansı, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 49(1), 141-158.
- Akbulut, Y. (2010). Sosyal Bilimlerde Spss Uygulamaları. İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul.
- Aşık, N. A. (2018). Aidiyet Duygusu ve Nomofobi İlişkisi: Turizm Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 24-42.
- Augner, C., ve Hacker, G. W. (2012). Associations Between Problematic Mobile Phone Use and Psychological Parameters in Young Adults. *International Journal of Public Health*. 57(2), 437-441. doi: 10.1007/s00038-011-0234-z.
- Bragazzi, N. L., ve Del Puente, G. (2014). A Proposal for Including Nomophobia in the new dsm-v. *Psychology Research And Behavior Management*, 7, 155-160.
- BTK, (2019). Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/pazar-verileri/2019-1-ceyrekraporu-kurumdisi-5d3579a08c809.pdf>, Erişim Tarihi: 18.03.2020
- Burucuoğlu, M. (2017). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Nomofobi Düzeyleri Üzerinde Bir Araştırma, *Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 482-489 .
- Caprera, J. G., Mejla, A. L., Sancho, C. P. ve Calvete, E. (2017). Adaptation of the Nomophobia Questionnaire (nmp-q) to Spanish in a Sample of Adolescents, *Actas Esp Psiquiatr*, 45(4), 137-44.
- Carrion, M. A. O., Garcia, R. F., Rueda, M. D. M., Torres, M. G. J. ve Torrecillas, F. L. (2018). Temperament and Characteristics Related to Nomophobia, *Psychiatry Research* 266 (2018) 5–10.
- Cash, H., Rae, C. D., Steel, A. H., ve Winkler, A. (2012). Internet Addiction: A Brief Summary of Research and Practice. *Current Psychiatry Reviews*, 8, 292-298.
- Castro, M. F. ve Corso, K. B. (2017). Propensão À Nomofobia: Um estudo experimental com alunos de administração da unipampa usuários de smartphones. campus santana do livramento, graduação em administração trabalho de curso, <http://dspace.unipampa.edu.br/handle/rii/2102>.
- Chotpitayasunondh, V. ve Douglas, K. M. (2018). Measuring phone snubbing behavior: development and validation of the generic scale of phubbing (gsp) and the generic scale of being phubbed (gsbp), *Computers In Human Behavior*, 88, 5-17.

- Daily Mail (2008). Nomophobia is the fear of being out of mobile phone contact-and it's the plague of our 24/7 age. <http://www.dailymail.co.uk/news/article/550610/nomophobia-fear-mobile-phone-contact--plague-24-7-age.html>, Erişim tarihi: 31.12.2018.
- Dongre, A. S., Inamdar, I. F. ve Gattani, P. L. (2017). Nomophobia: A study to evaluate mobile phone dependence and impact of cell phone on health, *National Journal Of Community Medicine*, volume:8, issue:11, nov- 2017.
- Donnelly, L. (2012). Facebook and Twitter Feed Anxiety, Study Finds. *The Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/technology/9383609/facebook-and-twitter-feed-anxiety-study-finds.html>, Erişim tarihi: 03.01.2018.
- Durak, H. Y. (2017). Investigation of Nomophobia and Smartphone Addictionpredictors Among Adolescents in Turkey: Demographicvariables and Academic Performance, *The Social Science Journal*, (Article in Press).
- Emek, M. (2014). Digital Detox for the Holidays: Arwe we addicted? *International Conference On Tourism Transport & Technology Icttt 2014* (pp. 1-8). Dogus University.
- Erdem, H., Kalkın, G., Türen, U. ve Deniz, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusunun (Nomofobi) Akademik Başarıya Etkisi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (3), 923-936.
- Erdem, H., Türen, U. ve Ercil, Y. (2017). Örgütlerde iş yükü fazlalığı algısını oluşturan nedenlerden birisi Nomofobi (No Mobile Phone Phobia) olabilir mi? *Kamu çalışanları örnekleme*, 25. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 25-27 Mayıs- 2017, Ankara.
- Erdem, H., Türen, U. ve Kalkın, G. (2017). Mobil telefon yoksunluğu korkusu (nomofobi) yayılımı: Türkiye'den üniversite öğrencileri ve kamu çalışanları örnekleme, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 1-12.
- Fidan, H. (2016). Mobil bağımlılık ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerliliği: Bileşenler modeli yaklaşımı. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 3, 433-469. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2016.3.0118>.
- Gentina, E., Tang, T. L. P. ve Dancoine, P. F. (2018). Does gen z's emotional intelligence promote icheating (cheating with iphone) yet curb icheating through reduced nomophobia?, *Computers & Education* 126 (2018) 231-247.
- Gezgin, D. M., Hatumoğlu, N. B., Gültekin, G. S. ve Ayas, T. (2018). The relationship between nomophobia and loneliness among turkish adolescents, *International Journal Of Research in Education And Science*, 4(2), 358-374.

- Gezgin, D. M., Şumuer, E., Arslan, O. ve Yıldırım, S. (2016). Öğretmen adayları arasında nomofobi yaygınlığı: Trakya Üniversitesi Örneği, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 86-95.
- Gürsu, O. (2016). Değerlerin çözülmesi bağlamında medya, bilişim ve iletişim teknolojilerinin insan psikolojisi üzerindeki etkisi, *Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, 16-18 Nisan / April 2015 / Bartın.
- Hoşgör, H., Tandoğan, Ö. ve Hoşgör, D. G. (2017). Nomofobinin günlük akıllı telefon kullanım süresi ve okul başarısı üzerindeki etkisi: Sağlık personeli adayları örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 46 (5), 573-595.
- Hoving, K. (2017). Digital Detox Tourism: Why disconnect? What are the motives of Dutch tourists to undertake a digital detox holiday?, *UMEA Universitet, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Master’s Programme in Tourism, Spring Semester 2017*.
- Kanmani, A., Bhavani, U. ve Maragatham, R. (2017). Nomophobia – an insight into its psychological aspects in India, *The International Journal of Indian Psychology*, volume 4, issue 2, no. 87, dtp: 18.01.041/20170402 isbn: 978-1-365-71287-6.
- Karaaslan, İ. A. ve Budak, L. (2012). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu özelliklerini kullanımlarının ve gündelik iletişimlerine etkisinin araştırılması, *Journal of Yasar University* 2012 26(7) 4548 – 4525.
- King, A. L. S., Valença, A. M., Silva, A. C. O., Baczynski, T., Carvalho, M. R. ve Nardi, A. E. (2013). Nomophobia: dependency on virtual environments or social phobia?, *Computers in human behavior*, 29(1), 140–144.
- King, A. L. S., Valença, A. M., Silva, A. C., Sancassiani, F., Machado, S. ve Nardi, A. E. (2014). “Nomophobia”: Impact of Cell Phone use Interfering with symptoms and emotions of Individuals with panic disorder compared with a control group, *Clinical practice & epidemiology in mental health*, 2014, 10, 28-35.
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: “Akıllı telefon(kolik)” Üniversite gençliği, *Global Media Journal Tr Edition*, 7(14), 328-359.
- Leung, L., & Wei, R., (2000). More than just talk on the move: Uses and gratifications of the cellular phone, *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 77(2), 308-320.
- Lepp, A., Barkley, J. E. ve Karpinski, A. C. (2013). The relationship between cell phone use, academic performance, anxiety, and satisfaction with life in college students, kent state university, college of education, health and human services, kent, oh 44242-000, Usa, *Computers in human behavior* 31 (2014) 343–350.

- Liao, C.H., ve Wan, Y. B.,(2010). Personalitytrait, socialinteractionand mobile phone usage dependence. Social Science Research Network, 1, 1- 13.
- Mallya, N. V., Kumar, S. ve Mashal, S. (2018). A study to evaluate the behavioral dimensions of “Nomophobia” and attitude toward smartphone usage among medical students in bengaluru, National Journal of Physiology, Pharmacy and Pharmacology, 8(11), 1553-1557.
- Mendoza, J. S., Pody, B. C., Lee, S., Kim, M. ve Mcdonough, L. M. (2018). The effect of cellphones on attention and learning: The Influences of time, Distraction, and Nomophobia, Computers in Human Behavior 86 (2018) 52,60.
- Mert, A. ve Akın, A. (2018). Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının(nomofobi) genel erteleme üzerindeki etkisi, Uluslararası 3. Gençlik Araştırmaları Kongresi, 27 haziran- 01 temmuz 2018, Nahcivan.
- Minaz, A. ve Bozkurt, Ö. Ç. (2017). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin ve kullanım amaçlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, mehmet akif ersoy üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (21), 266-286.
- Olçay, A. ve Giritlioğlu, İ. (2014). Gaziantep Bölgesinde şehir Turizmine Hizmet Veren Otellerde Müşteri Memnuniyeti Üzerine Bir Araştırma, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13(50), 1-22.
- Öz, H. ve Tortop, H. S. (2018). Üniversite okuyan genç yetişkinlerin mobil telefon yoksunluğu korkusu (nomofobi) ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yeni Medya Elektronik Dergi – ejnm, issn: 2548-0200, 2(3), 146-159.
- Özden, Ö. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Nomofobi Düzeyi İle Psikolojik İhtiyaçların Doyumu Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Erzurum, 2019.
- Özdemir, B., Çakır, Ö. ve Hussain, I. (2018). Prevalence of nomophobia among university students: a comparative study of pakistani and turkish undergraduate students, Eurasia journal of mathematics, Science and Technology Education, issn: 1305-8223 (online) 1305-8215 (print), 2018 14(4):1519-1532, doi: 10.29333/ejmste/84839.
- Öztürk, U. C. (2015). Bağlantıda kalmak ya da kalmamak işte tüm korku bu: internetsiz kalma korkusu ve örgütsel yansımaları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(37), 629-638.
- Pistilli, N., Pharmd., Cain, J., Edd. ve Ms. (2016). Using a health care practice framework to address smartphone use in the classroom, Currents in Pharmacy Teaching and Learning 8(2016)247–253.
- Polat, R. (2017). Dijital hastalık olarak nomofobi, Yeni Medya Elektronik Dergi, 1(2), 164-172.

- Rosen, L., Carrier, L.M., Miller, A., Rokkum, J., & Ruiz, A. (2016). Sleeping with technology: cognitive, affective, and technology usage predictors of sleep problems among college students. *Sleep Health*, 2(1), 49-56.doi:10.1016/j.sleh.2015.11.003.
- Sharma, N., Sharma, P., Sharma, N. ve Wavare, R. R. (2015), "Rising concern of nomophobia amongst Indian medical students", *International Journal of Research in Medical Sciences*, 3, 705-707.
- Sırakaya, M. (2018). Ön lisans öğrencilerinin nomofobi düzeylerinin akıllı telefon kullanım durumlarına göre incelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018; 14(2): 714-727.
- Sunar, H., Gökçe, F. ve Cihangir, İ. S. (2018). Turizmde yeni bir yaklaşım: Dijital arınma, Innovation and global issues in social sciences platform, Patara Antique City Parliament Building, April 26-29, 2018, Kaş- Antalya, Turkey.
- Sunar, H., Gökçe, F., Ateş, A. ve Kılınc, C. Ç. (2018). Teknolojinin insan sağlığı üzerine etkileri ve turizm sektörüne yansımaları, 2. uluslararası turizmin geleceği kongresi: inovasyon, girişimcilik ve sürdürülebilirlik kongresi (futourism 2018), 27-29 Eylül 2018 - Mersin/Türkiye.
- Tams, S., Legoux, R. ve Leger, P. M. (2018). Smartphone withdrawal creates stress: a moderated mediation model of nomophobia, social threat, and phone withdrawal context, *computers in human behavior*, 81 (2018) 1,9.
- Tavolacci, M. P., Meyrignac, G., Richard, L., Dechelotte, P. ve Ladner, J. (2015). Problematic use of mobile phone and nomophobia among french college students, *the european journal of public health*, 25, 172-188.
- Utrecht, C. (2016). Nomophobia: A rising trend among adolescents. <http://strengthinourvoices.org/2016/09/09/in-our-own-personals-nomophobia/>, erişim tarihi: 03.01.2019.
- Ünal, M. H. (2015). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin Belirlenmesi, T.C. Sağlık Bakanlığı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, uzmanlık tezi, Ankara-2015.
- Villar, L. A., Grau, J. B. ve Colet, A. V. (2017). Exploratory investigation of theoretical predictors of nomophobia using the mobile phone involvement questionnaire (mpiq), *journal of adolescence* 56 (2017) 127e135.
- Yengin, D. A. (2016). Sosyal medya ve akıllı mobil teknoloji: Akıllı sosyal yaşamlar, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – Tojdac*, 6(2), 105-113.
- Yıldırım C. ve Correia, A. P. (2015). Exploring the dimensions of nomophobia: development and validation of a self-reported questionnaire. *Computers in Human Behavior*, 49, 130-137.

- Yıldırım, C., Sumuer, E., Adnan, M. ve Yıldırım, S. (2016). A growing fear: prevalence of nomophobia among turkish college students, *Information Development* 2016, 32(5), 1322–1331.
- Yıldırım, Ç. (2014). Exploring the Dimensions of Nomophobia: Developing and Validating a Questionnaire Using Mixed Methods Research, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Iowa State University, graduate theses and dissertations, 14005.
- Yoğurtçu, D. D. (2018). The Relationship Between Five Factor Personality Traits and Nomophobia Levels Among University Students, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, Haziran-2018, İstanbul.